

Konkurrence og Forbrugerstyrelsen

KRONPRINSESSEGADE 28
1306 KØBENHAVN K
TLF. 33 96 97 98

DATO: 22. oktober 2020
SAGSNR.: 2019 - 3034
ID NR.: 696018

Yderligere bemærkninger til Konkurrencerådets udkast til analyse ”Konkurrencen i advokatbranchen.”

Som supplement til Advokatrådets brev af 31. august 2020 med nogle overordnede bemærkninger til udkastet fremsender Advokatrådet hermed nogle yderligere og mere tekstnære bemærkninger til udkastet, hovedsageligt vedrørende fejl, misforståelser og uklarheder i rapporten. Sidetallene er henvisninger til rapporten.

- Side 12: Rapporten giver udtryk for, at advokater har en relativ stærk markedspostition over for de fleste kunder og begrundet det med, at ”forholdet mellem kunde og advokat er ...ofte bygget på tillid” En temmelig intetsigende begrundelse, der tilsvarende gælder for blikkenslagere, mekanikere, tandlæger, læger og en lang række andre erhverv.
- Side 16: Retsplejeloven regulerer ikke advokatfirmaer men advokatselskaber. Advokatfirmaer, der ikke er advokatselskaber, er derfor ikke underlagt de samme krav som advokatselskaber. Advokater i personligt ejede advokatvirksomheder og interessentskaber kan sælge hvilke ydelser, de vil. Ydelser, der bevæger sig uden for ”advokatvirksomhed”, som det er defineret i praksis, er blot ikke reguleret af advokatreglerne.

Betegnelsen ”advokatfirma” anvendes i øvrigt i rapporten konsekvent og fejlagtigt for ”advokatselskab” og for en fællesbetegnelse for advokatselskaber og andre advokatvirksomheder. Det er en væsentlig fejl, idet det kun er advokatselskaber, der er reguleret, og da en række advokatfirmaer ikke er advokatselskaber. Dermed bygger en stor del af rapportens udsagn på falske forudsætninger og er derfor forkerte.

- Side 18: Udtrykket ”fortrænger en konkurrent fra en sag” ved omtalen af AER 8.2, 1. pkt. er stærkt tendentiøst, idet bestemmelsens raison d’être er beskyttelse af klienten (som det også fremhæves i rapporten på side 257)

- Side 20: Rapporten anfører følgende ”En bevægelse, hvor vægten flyttes fra generel regulering af rammebetingelserne i retning af individuel regulering af advokaten, kan være med til at understøtte, at markedet bliver mere velfungerende til gavn for kunderne”.

Bemærkningen viser en mangel på grundlæggende forståelse af advokatreglerne, som allerede i dag er udtryk for individuel regulering af advokaten. Tavshedspligt interessekonfliktreglerne, forsikringskravet osv. er rettet mod advokaten og ikke mod advokatfirmaet.

Tillige er advokatselskaber reguleret i retsplejeloven og i advokatselskabsbekendtgørelsen. Den historiske begrundelse herfor var at sikre, at indførelse af muligheden for at drive advokatvirksomhed i selskabsform ikke kolliderede med grundlæggende principper for advokaters virksomhed. Et af disse principper handler om, at advokater selv er ansvarlige for deres handlinger. Derfor blev den bestemmelse indsat, som nu findes i retsplejelovens § 124 b.

- Side 20: Rapporten bevæger sig langt uden for sit område med bemærkningen ”Det er samtidig muligt, at nogle af disse regler skal skærpes” under henvisning til reglerne om tavshedspligt og uafhængighed. Det tilkommer ikke Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen at beskæftige sig med, hvorvidt advokatreglerne skal skærpes.
- Side 28: Rapporten gengiver en definition på advokatvirksomhed fra et lovforslag fra 1990 som ”juridisk rådgivning og i forbindelse hermed økonomisk rådgivning til klienten samt repræsentation af denne for domstolene og andre offentlige myndigheder og organisationer samt i retslige spørgsmål og tvister i øvrigt”.

Denne definition er for snæver i forhold til den praksis, der senere har dannet sig ved Advokatnævnet og domstolene. Advokatvirksomhed er grundlæggende den virksomhed, som udøves under anvendelse af advokattitlen. I øvrigt begrænser afgrænsningen kun advokatselskabers virke og ikke den virksomhed, som udøves af en stor del af advokaterne i personlig ejede virksomheder. Det er en af de mange alvorlige misforståelser, som udspringer af, at rapporten betegner alle advokatvirksomheder som ”advokatfirmaer”, hvilket giver helt forkerte konklusioner.

- Side 38: Rapporten påstår, at der ikke er konkurrence om opgaverne som beskikket forsvarer, idet tildelingen af sager går automatisk mellem retskredsens beneficerede advokater, og uden at kunden præsenteres for andre mulige advokater.

Det er tydeligt, at rapportens forfattere ikke forstår, hvorledes dette system fungerer. Som følge af reglen om, at anholdte skal fremstilles for en dommer

inden for 24 timer efter anholdelsen, er der ofte meget kort tid til at finde en forsvarer. Derfor er det nødvendigt med beneficerede forsvarere, som døgnet rundt og i weekenden og på helligdage er klar til at træde til. Kunder i det strafferetlige system har i meget vidt omfang en klar opfattelse af, hvilken forsvarer, de ønsker at benytte. Derfor udskifter de sigtede i betydeligt omfang den forsvarer, de oprindeligt har fået tildelt af retten.

- Side 39: De i rapporten anførte grænser for fri proces er fra 2017 og dermed uaktuelle og forkerte. Justitsministeriet justerer grænserne hvert år. De aktuelle tal for 2020 er 336.000 kr. for enlige (ikke som anført i rapporten 322.000 kr.), 427.000 kr. for par (ikke som anført i rapporten 409.000 kr.), og grænsen forhøjes med 58.000 kr. for hvert barn (ikke som anført i rapporten 56.000 kr.).

De i rapporten anførte grænser for offentlig retshjælp er fra 2018 og dermed uaktuelle og forkerte. De aktuelle tal for 2020 svarer til de herover anførte tal for fri proces og ikke som anført i rapporten henholdsvis 329.000 kr., 418.000 kr. og 57.000 kr.

- Side 40 (og side 59): Rapportens tal for retshjælpstrinene er også forkerte, idet de er fra 2017. Som det fremgår af bekendtgørelse nr. 1503 af 18/12 2019 er de gældende tal 1.140 kr. (ikke som anført i rapporten 1.110 kr.) og 2.600 kr. (ikke som anført i rapporten 2.550 kr.).
- Side 46: Advokatnævnets sanktioner spænder fra irrettesættelse og ikke som anført i rapporten fra bøde.
- Side 46: Rapporten oplyser, at Advokatrådet har ”en målsætning om at gennemføre tilsyn blandt 10 pct. af hhv. advokatfirmaerne og de virksomhedsansatte advokater i landets regioner”

Dette er ikke længere korrekt. Som det kan læses på Advokatsamfundets hjemmeside, er reglerne for tilsynet ændres og tilsynet lagt om til et risikobaseret tilsyn. De 10 pct. er derfor ikke længere en målsætning.

- Side 47: Følgende fremgår af rapporten: ”Titelbeskyttelsen omfatter alle de situationer, hvor advokaten udøver advokatvirksomhed”.

Bemærkningen har ingen mening. Personer der ikke har beskikkelse som advokat må ikke kalde sig advokat. Dog må personer, der har haft beskikkelse, men nu har deponeret beskikkelsen kalde sig advokat uden for forretningsforhold, jf. retsplejelovens § 120.

- Side 49 og side 113-114: Under omtalen af kravene til at få advokatbeskikkelse nævner rapporten ”advokatfuldmægtiguddannelsen”

Denne uddannelse eksisterer ikke. Den teoretiske uddannelse for advokatfuldmægtige hedder ”advokatuddannelsen”, som man vil kunne læse på Advokatsamfundets hjemmeside

- Side 49: Af rapporten fremgår følgende i forbindelse med uddannelsen til advokat: ”...der er krav om, at man som advokat over en periode på tre år skal have 54 efteruddannelsestimer”.

Dette er misvisende, idet kravet om efteruddannelse også gælder advokatfuldmægtige.

- Side 49: Rapporten siger følgende: ”Udtræden af Advokatsamfundet kan ske i forbindelse med, at advokater deponerer eller fratages deres beskikkelse”

Det er ikke korrekt, at udtræden ”kan” ske, idet udtræden altid sker i de nævnte situationer.

- Side 51: Rapporten har følgende bemærkning: ”Advokatfirmaerne i branchen er alle underlagt retsplejelovens regler om advokatfirmaers formål, ejerskab, ledelse, hæftelse og selskabsform”

Dette er ikke korrekt. Kun advokatselskaber er underlagt disse regler.

- Side 51: Rapporten siger, at ”et advokatfirma må således kun have til formål at drive advokatvirksomhed, jf. rpl. § 124, stk. 2”.

Dette er ikke korrekt, idet den nævnte bestemmelse kun gælder for advokatselskaber.

- Side 51: Rapporten anfører følgende: ”Op til 10 pct. af et advokatfirma kan dog ejes af ansatte i firmaet uden advokatbeskikkelse”

Dette er ikke korrekt, idet den nævnte bestemmelse kun gælder for advokatselskaber.

- Side 59: Rapporten baserer bl.a. sin konklusion om, at der ikke er priskonkurrence på visse advokatopgaver (straffesager med beskikkede forsvarere og sager i øvrigt med beskikkelse), på at ”knap en tredjedel af advokatfirmaerne i vidt omfang overlader til retten at beregne prisen ud fra de givne takster”.

Rapporten undlader at nævne, at når forsvarere og beskikkede advokater overlader til retten at fastsætte honoraret hænger det nøje sammen med, at der på området er faste takster for arbejdet, som dommerne fastsætter honoraret efter. Det er i praksis meget vanskeligt for advokaterne at formå retten til at afvige fra taksterne.

- Side 101: Rapporten giver udtryk for, at den regulering, advokatbranchen er underlagt ”begrænser, hvem der må eje og lede et advokatfirma, hvilke ydelser et advokatfirma må tilbyde, hvem et advokatfirma må indgå fast samarbejde med, hvilken type firma, en advokat må sælge ydelser fra med brug af sin advokattitel, hvilke sager et advokatfirma må tage, hvilke medarbejdere et advokatfirma har mulighed for at ansætte....”

Afsnittet indeholder en del bemærkninger, som er ukorrekte. Det er således ukorrekt, at advokatfirmaer generelt er underlagt de nævnte begrænsninger. Det er kun advokatselskaber, og ingen advokatfirmaer – selskaber eller ej – er underlagt regulering, der begrænser, hvem de kan ansætte som medarbejder. Heller ikke interessekonfliktreglerne hindrer ansættelse af medarbejdere, idet det ansættende firma altid vil kunne vælge medarbejderen fremfor den sag, der måtte stå i vejen.

Bemærkningerne er tendentiøse og udtryk for en påfaldende mangel på indsigt i, hvilke regler, der regulerer advokatvirksomhed, og det er helt uacceptabelt, at der drages vidtgående konklusioner på så fejlbehæftet et grundlag.

- Side 102: Det siges i rapporten: ”Retsplejelovens uddannelseskraft til advokater understøtter et højt kompetenceniveau, men udgør også en adgangsbarriere, idet andre typer af kandidater reelt ikke har mulighed for at få de kompetencer, der skal til for at blive advokat”

Bemærkningen er forvrøvlet. Alle med de fornødne personlige evner kan få de kompetencer, der skal til for at blive advokat, men det kræver at man gennem uddannelse opnår de egenskaber, der er nødvendige for at kunne udføre hvervet på en tilfredsstillende og forsvarlig måde. Hvem vil opereres af en læge, der i stedet for medicin har læst statskundskab på universitetet?

- Side 102 (og side 140): Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen gav tidligere i år udtryk for, at de advokatetiske reglers 8.2, 1. pkt. kunne være omfattet af konkurrencelovens forbud mod konkurrencebegrænsende aftaler. Dette forbud gælder ifølge konkurrencelovens § 2, stk. 2, 1. pkt. ikke, hvis konkurrencebegrænsningen er en direkte eller nødvendig følge af offentlig regulering. Afgørelsen heraf træffes i det aktuelle tilfælde af justitsministeren. En sådan afgørelse traf justitsministeren, og AER 8.2, 1. pkt. er derfor ikke omfattet af konkurrencelovens forbud.

Det er derfor påfaldende, at rapporten om dette forhold siger følgende: ”Med afgørelsen er konkurrencemyndighederne forhindret i at gribe ind over for reglen og i de sager, hvor reglen har været bragt i anvendelse, og hvor konkurrencen og klienterne kan lide skade” og tilføjer ”Det svækker konkurrencereglernes præventive effekt på dette område og vil dermed svække konkurrencen. Samtidig

kan usikkerhed om forbuddets rækkevidde være med til at svække konkurrencen”

Det er useriøst, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen på denne måde sætter spørgsmålstegn ved justitsministerens beslutning på et område, hvor loven giver ministeren kompetencen.

- Side 103: Den såkaldte vinkelskriverlov blev ophævet i 2006 og ikke som anført i rapporten i 2016.

Rapportens historiske udredning af dele af advokatreguleringen viser i øvrigt, at netop med ophævelsen af vinkelskriverloven forsvandt den sidste hindring for fri konkurrence på området for juridisk rådgivning. Enhver kan yde juridisk rådgivning og markedsføre sig hermed.

- Side 104: Under omtale af eksempler på ændringer i advokatreguleringen, anføres følgende i rapporten: ”Derudover kan der i advokatreguleringen findes eksempler på, at man fra lovgivers side har besluttet, at hensynene til advokatreguleringen må vige for tungtvejende hensyn fx på hvidvaskområdet og for indberetningspligt i skattesager.”

Dette er endnu et eksempel på, at rapportens forfattere ikke har forstået de mest grundlæggende dele af advokatreguleringen.

Det er således ikke korrekt, at de anførte forhold er eksempler på, at lovgiver har fundet, at hensynene i advokatreguleringen må vige for andre tungtvejende hensyn. De i rapporten anførte undtagelser til advokaters strafferetlige tavshedspligt fremgår af straffelovens § 152 e, som er en bestemmelse, der er indsat for at regulere offentligt ansattes tavshedspligt. Med retsplejelovens § 129 blev bestemmelserne sat i kraft for advokater. Først ved Højesterets dom gengivet i U2002.1531H blev det klart, at straffelovens bestemmelser om tavshedspligt også skal anvendes ved vurderingen af advokaters disciplinære forhold.

- Side 105: I rapportens note 171 er gengivelsen af krav, der i dag stilles til advokater i forbindelse med retssager, ufuldstændig.

I retsplejelovens § 119 fremgår det af stk. 3, at det er et krav for at kunne blive advokat, at man udover at bestå den praktiske prøve i retssagsbehandling tillige skal opnå ”et kendskab til behandling af retssager”.

- Side 107: Rapporten fastslår følgende: ”Advokatbranchen i Danmark skiller sig således ud med en relativt mere konkurrencebegrænsende regulering sammenlignet med reguleringen på andre sektorområder”

At sammenligne advokatbranchens regulering med reguleringen af skorstensfejere og købmænd er helt uden mening. Ingen bestrider, at dele af advokatreguleringen begrænser konkurrencen. Det relevante spørgsmål om nødvendigheden af reguleringen tager rapporten ikke alvorligt.

- Side 111-112: Det er meget symptomatisk for rapportens vægtning af henholdsvis reguleringens konkurrencevirkninger og hensynet bag reguleringen, at rapporten under omtale af møderetsmonopolet, bruger 7 linjer til at omtale hensynene bag reguleringen og 1 ½ side til at beskrive konkurrencebegrænsningerne. Samtidig er det tankevækkende, at rapportens omtale af hensynene bag reguleringen blot gengiver oplysninger fra forarbejderne til retsplejeloven og ikke indeholder Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egen behandling, mens gengivelse af konkurrencebegrænsningerne udelukkende gengiver Styrelsens egen behandling. Desuden holder Styrelsen overhovedet ikke de to modsatrettede forhold op mod hinanden, men begrænser sig til en opremning. Det er tydeligt, at Styrelsen ikke har fornøden indsigt i de vigtige samfundsmæssige begrundelser for reguleringen og dermed for konkurrencebegrænsningen.
- Side 115-117: Som en række andre steder i rapporten indskrænker den sig til at opremse (begrænsede) oplysninger om hensynet bag reguleringen og (udførlige) oplysninger om konkurrencebegrænsningen, og gengiver ingen overvejelser om forholdet mellem de to hensyn.
- Side 117: Rapportens udsagn: ” ”Advokat” er en beskyttet titel, der følger af retsplejelovens § 120, og som en person har ret til at bruge i arbejdet for kunder og i forretningsmæssig sammenhæng, hvis personen er ansat i et advokatfirma eller i en privat virksomhed eller en organisation.”

Dette udsagn er helt usammenhængende og uforståeligt!

- Side 120: Det anføres i rapporten, at det siden 1991 har været muligt for advokater at organisere sig i bl.a. ”kommanditform (partnerselskab).”

Dette er ukorrekt. Først fra 2008 (17 år efter det i rapporten anførte tidspunkt!) blev det muligt at drive advokatvirksomhed fra et partnerselskab. I øvrigt er der ikke noget, der hedder ”kommanditform”. Et partnerselskab er et kommanditaktieselskab, som det fremgår af retsplejelovens § 124, stk. 1.

- Side 120: Rapporten anfører følgende: ”Et advokatfirma må kun have til formål at drive advokatvirksomhed, jf. RPL. § 124, stk. 2”.

Det er – som mange andre steder i rapporten – en forkert gengivelse af fakta. § 124, stk. 2 siger, at ”et advokatselskab må alene have til formål....”

Fejlen betyder her, at man i den følgende tekst i samme afsnit giver helt forkerte oplysninger om, hvilke ydelser advokater må sælge. Advokatvirksomheder, som ikke er advokatselskaber, må sælge, hvilke ydelser, de vil. Hvis de sælger ydelser, der ikke betragtes som advokatvirksomhed, er den eneste følge heraf, at virksomheden ikke omfattes af advokatreguleringen.

- Side 124: Rapporten anfører, at retsplejelovens krav om formål for ”advokatfirmaer” udgør en adgangsbarriere for revisionsvirksomheder, som ønsker at forøge deres markedsandel inden for juridisk rådgivning.

Det er ganske enkelt forkert. Der er intet, der begrænser revisionsvirksomheder i at yde juridisk rådgivning eller at reklamere for deres juridiske rådgivning. Desuden anvendes igen betegnelsen ”advokatfirmaer” om advokatselskaber. Det er misvisende, idet de nævnte regler ikke gælder personligt ejede virksomheder.

- Side 124: Rapporten anfører følgende: ”I Danmark må et advokatfirma alene ledes af ejerne af firmaet”

Det er forkert. Reglen gælder kun advokatselskaber og således ikke personligt ejede virksomheder.

- Side 128ff: Under omtalen om ejerskab og ledelse bruger rapporten 9 linjer (!) på at beskrive hensynene bag reglerne, men næsten 3 sider på at behandle spørgsmålet, om reglerne begrænser konkurrencen. Rapporten gengiver – heller ikke her – nogen overvejelser om vægtningen af de to forhold over for hinanden.

Det er ikke seriøst!

- Side 133-134: Rapporten siger bl.a. følgende: ”Reglerne for advokaters interessekonflikter er mere restriktive end de tilsvarende regler for andre professioner. For revisorer gælder således, at de siden 2003 kun har skullet vurdere den mulige interessekonflikt på *den konkrete sag*. Hvis revisors uafhængighed er truet, og hvis der ikke kan iværksættes sikkerhedsforanstaltninger, skal revisor afstå fra at påtage sig opgaven. Der gælder desuden skærpede krav til uafhængighed, hvis revisor påtager sig en opgave af offentlig interesse”

Dette er stærkt misvisende! Der gælder ingen bindende regler overhovedet for revisorerers rådgivning, hverken for interessekonflikter, tavshedspligt, forsikring eller noget andet. Der er således ingen sikkerhed for revisors klienter på dette område. Det er derfor helt uden relevans at sammenligne med revisorer.

- Side 134: Rapportens omtale af interessekonfliktregler omfatter én sides bemærkninger om hensynene bag interessekonfliktreglerne (som blot er citeret)

og 5 sider (!) om reglernes konkurrencebegrænsende effekt. Selv ikke på den ene side om hensynene kan forfatterne dy sig for at citere økonomisk teori.

Der er heller ikke her nogen drøftelser af vægtningen mellem hensynene bag reglerne og konkurrencevirkningen.

- Side 136: Rapporten gengiver i sin begrundelse for interessekonfliktreglernes konkurrencebegrænsende effekt Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne undersøgelser, der viser, at 4 pct. af såvel erhvervskunder som private kunder i en 2-årig periode har oplevet advokaters afslag på at tage en sag. I halvdelen af tilfældene for erhvervskunder var afslaget begrundet i interessekonflikter, mens det kun var for 23 pct. af privatkunderne, at dette var tilfældet.

Dvs. at over 2 år har under 2 pct. af kunderne oplevet at få afslag fra advokat som følge af interessekonflikt!! Det er helt urimeligt at bygge nogen argumentation på en så forsvindende lille andel! Det må omvendt lægges til grund, at kunderne ikke oplever nogen hindringer for at få den advokat, de ønsker.

- Side 135ff: Det erkendes i rapporten, at sager der afvises som følge af interessekonflikter, må bevæge sig et andet sted hen, men det er ikke undersøgt, hvor sagerne ender.
- Side 138: Det påstås i rapporten, at reglerne om interessekonflikter ”svækker muligheden for, at effektive og succesfulde advokatfirmaer kan vinde markedsandele på bekostning af firmaer, som ikke er konkurrencedygtige”.

Der er ingen overvejelser om, hvorvidt advokaters overholdelse af reglerne faktisk indgår i konkurrencen mellem advokaterne, således at advokatfirmaers overholdelse af reglerne faktisk styrker deres konkurrencesituation i forhold til virksomheder, som ikke tager reglerne så alvorlige og om betydningen af dette i rapportens sammenhæng.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens egne undersøgelser, gengivet i figur 5.7., side 155 og figur 5.8 side 156 viser således, at advokatvirksomhedens omdømme er et meget markant konkurrenceparameter.

- Side 143: Under omtale af forbuddet mod honorardeling, siges følgende i rapporten: ”Reglen svækker således eksempelvis muligheden for, at digitale forretningsmodeller, som formidler kontakt mellem (free lance-) advokater og kunder, fx på en digital platform, kan komme ind på markedet”

Det har gennem årene vist sig, at reglerne ikke har hindret sådanne forretningsmodeller i at fungere.

- Side 243-244 (og side 130): Som led i argumentationen for at lempe reglerne henviser rapporten til Copenhagen Economics, *Analyse av endringer i norsk advokatregulering, 2019*, hvor det ifølge rapporten konkluderedes, ”at ejerskabsregler, som foreskriver, at advokatfirmaer alene kan ejes og ledes af advokater, vil begrænse konkurrencen unødigt, bl.a. ved at begrænse adgangen til kapital og andre relevante ledelseskompetencer end de juridiske. I analysen konkluderedes, at man i Norge skal fastholde muligheden for at norske advokatfirmaer skal kunne ejes og ledes af ikke-advokater, som arbejder i firmaet, samt overveje at gå videre med yderligere lempelser af reglerne ved at tillade eksternt ejerskab.”

Det er temmelig påfaldende, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har valgt at støtte deres anbefaling på denne analyse fra Copenhagen Economics, når Copenhagen Economics har udfærdiget en ganske tilsvarende analyse af danske forhold med titlen *Konkurrence og regulering i advokatbranchen, 2014*. Når Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen vælger den norske analyse frem for den danske analyse fra samme konsulentfirma, hænger det nok sammen med, at den danske analyse kommer til den fuldstændig modsatte konklusion end den norske analyse. Det bliver ikke mindre påfaldende af, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen i note 169 på side 105 nævner den danske analyse, og på side 110 med note 179 og andre steder ovenikøbet anvender oplysninger fra rapporten i argumentationen.

Angående internt ejerskab af andre end advokater konkluderer den danske analyse følgende:

”Det lader derfor til, at der er begrænset behov for interne ikke-advokatejere. Derfor forventer vi, at en yderligere åbning for, at medarbejdere, der ikke er advokater, kan eje en del af advokatvirksomhederne, vil have ingen eller begrænset konkurrenceeffekt.” (side 81).

Desuden om eksternt ejerskab:

”Vi vurderer imidlertid, at der er flere risici forbundet med en lempelse i reglerne om eksternt ejerskab. Først og fremmest kan eksternt ejerskab påvirke advokaternes uafhængighed, idet der kan opstå flere interessekonflikter i forhold til de eksterne ejeres kommercielle interesser.” (side 81-82)

”Der er en række klare økonomiske fordele ved, at advokater selv ejer advokatvirksomhederne. For det første er der *ingen konflikt mellem ejere og advokater*, når advokaterne selv ejer advokatvirksomhederne. Dermed undgår advokatvirksomhederne de klassiske problemer, der følger af adskillelse mellem ejerkreds og ledelse. Det er velkendt fra økonomisk teori, at

adskillelse af ejerskab og ledelse kan give problemer med at sikre effektiv drift af virksomheden, fordi ledelsen kan have andre målsætninger end ejerne, og fordi ejerne har vanskeligt ved at vurdere ledelsens indsats. De økonomiske vismænd skriver således, at:

”adskillelsen mellem ledelse og ejerkreds kan medføre, at ejernes indflydelse på virksomhedens drift bliver svækket. Det kan reducere virksomhedernes effektivitet til ulempe for både ejere og samfund.”

Hvis advokatvirksomheder ikke ejes af advokater, kan der opstå konflikter mellem advokaterne og ejerne om virksomhedens strategi og ledelse. Desuden kan advokaternes motivation også blive svækket, når advokaterne ikke selv høster alle gevinster af deres indsats, fordi gevinsterne skal deles med ejerne. Motivationen for yngre advokater kan ligeledes blive svækket, fordi de ikke har incitament til at arbejde hårdt for at blive partnere. Den økonomiske litteratur peger derfor ofte på advokatbranchen som en branche, hvor det er optimalt, at medarbejderne, dvs. advokaterne, selv ejer virksomhederne, fordi det er vanskeligt at styre og kontrollere advokaters arbejdsindsats.⁹⁶

For det andet er ejerskab en effektiv måde at *fastholde advokater*, som er advokatvirksomhedernes vigtigste aktiv. Advokater og andre rådgivere kan let tage deres viden, kundekontakt og renommé med til andre virksomheder. Det er derfor vigtigt at fastholde advokaterne, og den bedste måde at fastholde advokater på er formodentlig at sikre, at advokaterne gennem ejerskab får hele indtjeningen i advokatvirksomheden.

For det tredje er advokater en relativt *homogen ejergruppe*, hvilket kan give en effektiv beslutningsgang i virksomhederne med relativt få konflikter mellem ejerne. Der kan naturligvis opstå interne konflikter i advokatvirksomheder, som ejes af flere advokater, og disse konflikter kan koste dyrt for virksomhederne. Omfanget af sådanne konflikter skal imidlertid sammenlignes med de konflikter, der ville være ved en anden ejerkreds. Og sammenlignet med andre ejergrupper har advokaterne ret ens ejerinteresser. Den økonomiske litteratur fremhæver derfor ofte, at det er optimalt, at advokater ejer advokatvirksomhederne, fordi advokater ofte er en ejerkreds med meget sammenfaldende interesser, bl.a. fordi overskud ofte deles ligeligt mellem partnerne eller efter andre simple regler.

Der kan dog være fordele ved at tillade eksterne ejere for at tillade advokater at arbejde i tværdisciplinære virksomheder. På den måde kunne virksomheden tilbyde klienterne et bredere produkt, så klienterne kun skal henvende sig ét sted (one-stop-shopping). Tværdisciplinær rådgivning kan også føre til øget innovation.

Der er imidlertid to forhold, der tyder på, at en lempelse af ejerskabsreglerne ikke vil øge omfanget af tværdisciplinær rådgivning betydeligt.

Der findes allerede visse muligheder for, at advokatvirksomheder kan ansætte og indgå samarbejdsaftaler med andre rådgivere, dele kontorer og tilbyde fælles rådgivning – og vice versa. Rådgivningsvirksomheder behøver ikke at have samme ejere for at samarbejde eller for at ansætte rådgivere fra andre faggrupper. Derfor er det begrænset, hvor meget nyt et fælles ejerskab vil bidrage med.” (side 83-84)

- Side 244: Rapporten benytter udtrykket ”aktiemajoriteten” under omtale af mulighed for eksternt ejerskab.

Det er dermed uklart, om rapporten kun henviser til advokataktieselskaber eller også andre selskaber.

- Side 244: Rapporten fremkommer med følgende anbefaling: ”Det vil dog være hensigtsmæssigt, hvis i hvert fald udenlandske advokatfirmaer gives mulighed for at eje advokatfirmaer på dansk jord.”

Denne mulighed findes allerede!

Bekendtgørelse 1431 af 11. december 2007 om EU-advokaters etablering her i landet m.v., § 14 giver mulighed for, at udenlandske advokater kan udøve advokatvirksomhed her i landet gennem en filial eller et agentur.

- Side 246: Rapporten har følgende bemærkning: ”Formålsbestemmelsen betyder derfor, at advokatfirmaer i dag ikke må drive anden virksomhed end advokatvirksomhed”

Dette er ikke korrekt. Kravet om formål gælder kun advokatselskaber og ikke andre advokatvirksomheder.

Desuden fortolkes begrebet ”advokatvirksomhed” meget bredt i praksis fra Advokatnævnet og domstolene. Der henvises til bemærkningerne til side 28.

- Side 249: Det vurderes i rapporten, at anbefalingen om at ændre § 124 til fordel for advokater i andre virksomheder end advokatvirksomheder vil få begrænset effekt, hvis reglerne for interessekonflikter ikke samtidig ændres. Det støttes på følgende udsagn: ”De nuværende regler om ”identifikation” med ens kollegers interesser betyder imidlertid, at de opgaver, advokaten vil kunne påtage sig i den nye virksomhed, er meget begrænsede....”

Dette udsagn er uforståeligt. For at advokatreglerne om identifikation skal gælde, skal de nævnte kolleger være advokater. I betragtning af at udsagnet (formentlig) vedrører en anden virksomhed end advokatvirksomhed, må udgangspunktet være, at der ikke er tale om advokater. Udsagnet indeholder ingen oplysninger herom.

Under alle omstændigheder kan bemærkningen ikke danne grundlag for den anførte konklusion.

- Side 251: Igen anvendes betegnelsen ”advokatfuldmægtiguddannelsen”. Den korrekte betegnelse for den teoretiske uddannelse for advokater er ”advokatuddannelsen”, som det fremgår af Advokatsamfundets hjemmeside.
- Side 251: Rapporten anfører følgende om kravet om en cand. jur. eksamen for at kunne blive advokat: ”Samtidig udgør uddannelseskravet en adgangsbarriere for, at andre kandidater kan opnå de nødvendige kompetencer og derved blive advokater og evt. selv få mulighed for at oprette et advokatfirma. Uddannelseskravet begrænser således tilgangen af nye advokater og kan derved medføre et opadgående pres på priser og lønninger i branchen”.

Den gengivne argumentation er hul og virker uigennemtænkt. Argumentation kan, hvis den anvendes på læger betyde, at man ved lægemangel skal acceptere, at sociologer skal have mulighed for at blive læger på lige fod med personer, der har gennemført medicinstudiet.

- Side 252: Under argumentationen for at lempe interessekonfliktreglerne om afsmitning mellem advokater siges følgende i rapporten: ”Heroverfor står flere hensyn til klienten, som kan tale for at tillade, at en advokat påtager sig en sag, trods risiko for magtmisbrug, fortrolighedstab og appearance”

Mon ikke det vil være svært at finde en klient, som vil acceptere at blive udsat for dette!

- Rapportens påstår på side 260, at ”advokatens honorar i dag typisk er fastsat med udgangspunkt i timeforbrug uden direkte sammenhæng med, om en tvist evt. vindes eller tabes”.

Dette er i strid med sandheden.

Højesteret har bestemt, hvad der skal lægges vægt på, når salæret skal fastsættes. Det fremgår således af Højesterets dom gengivet i U.1978.448H, at honoraret bør fastsættes ”efter et skøn under hensyn til retsforholdets beskaffenhed, sagens betydning for vedkommende part, herunder den økonomiske værdi af de erhvervsmæssige interesser og størrelsen af det omtvistede beløb, sagens udfald samt arten og omfanget af det af advokaten udførte arbejde, herunder den tid, som det har været rimeligt at anvende til sagens forberedelse og øvrige behandling”

Det fremgår tydeligt heraf, at timeforbrug på ingen måde er det eneste parameter, som advokatens salær skal fastsættes efter.

Det står endvidere enhver klient frit for at klage over advokatens salær til Advokatnævnet og at indbringe spørgsmålet for domstolene. Advokatnævnet og

domstolene baserer deres afgørelser om advokatsalærer efter retsplejelovens § 126, stk. 2 på de gengivne direktiver fra Højesteret

- Side 262: Rapporten har følgende afsnit om prisoplysninger mv.: ”Når privatkunder køber bistand fra en advokat, skal privatkunden ifølge de advokatetiske regler og forbrugeraftalelovens § 17 om prisoplysninger modtage oplysninger *skriftligt*, som indeholder de vigtigste elementer i den forventede bistand og størrelsen på den forventede pris, inden indgåelse af aftalen”

Dette er forkert. Ifølge forbrugeraftalelovens § 17 kan den erhvervsdrivende, hvis prisen ikke kan udregnes på forhånd i stedet for en pris vælge at oplyse, hvorledes prisen udregnes, og ifølge de advokatetiske regler er der tillige mulighed for at give et begrundet prisoverslag.

I de fleste tilfælde vil det ikke være muligt for en advokat at angive prisen på forhånd, så for langt de fleste ydelser, vil der ikke være krav om oplysning af pris på forhånd.

Rapporten fortsætter med at fremhæve med slet skjult indignation, at kun 30 pct. af de adspurgte privatkunder og kun 65 pct. af de adspurgte erhvervskunder har fået prisoverslag. Rapportens forfattere har tydeligvis ikke læst reglerne ordentligt!

- Side 263: Anbefalingen om tilbud fremtræder rodet og adskiller sig tilsyneladende ikke nævneværdigt fra de gældende regler og praksis om pris- og opdragsoplysninger.
- Side 263: I forbindelse med anbefalingen om prisoplysning i tilbud har rapporten følgende krav: ”Tilbuddet skal også indeholde oplysninger om advokatens/advokatfirmaets forsikringssum.”

Dette er upræcist. Et advokatfirma skal ikke forsikres, medmindre det er et advokatselskab.

- Side 263: Følgende oplyses i rapporten: ”Alle advokater har pligt til at tegne en ansvarsforsikring og skal som minimum have en dækningssum på 2,5 mio. kr. (pr. advokat i selskaber).”

Det er uvist, hvad rapporten mener med ”pr. advokat i selskaber”. Advokater skal forsikres uanset om de arbejder i personligt ejede virksomheder, i selskaber, i virksomheder, der ikke er advokatvirksomheder eller i organisationer, og dækningsminimum gælder for hver advokat.

- Side 264: Rapporten anfører følgende: ”Det anbefales, at advokatfirmaer skal give prisoplysninger på egen hjemmeside inden for en række nærmere fastlagte

områder, såfremt disse områder er en del af advokatfirmaets sædvanlige forretning, og såfremt advokatfirmaet på hjemmesiden gør opmærksom på, at de tilbyder ydelser inden for de pågældende områder”

Anbefalingen er meget uklar. I lyset af de mange terminologiske fejl i forbindelse med omtale af advokatvirksomheder, er der behov for at få oplyst, hvad der her menes med ”advokatfirmaer”.

Endelig er det ikke klart, om både betingelsen om, at det skal være ”en del af advokatfirmaets sædvanlige forretning” og betingelsen om, at advokatfirmaet på hjemmesiden ”tilbyder ydelser inden for de pågældende områder” skal være opfyldte, for at der er krav om prisoplysninger på hjemmesiden.

- Side 264: Rapportens næste anbefaling er sålydende: ”Det anbefales også, at advokatfirmaer opfordres til [at] oplyse priser på ydelser til standardpriser og timepriser, inden for de områder, hvor det ikke er et krav. Alt efter advokatfirmaets prisstruktur vises priserne som et spænd, en gennemsnitspris eller en konkret timepris/standardpris”.

Dette er uforståeligt!

- Side 268: Rapporten har følgende anbefaling: ”Det anbefales, at der etableres en brancheneutral autorisationsordning for kuratorer”

Denne anbefaling er så uklar, at det er umuligt tage stilling til den.

Som rapporten selv anfører, så stilles der ikke i dag krav om, at kuratorer skal have advokatbeskikkelse. Enhver kan med andre ord vælges som kurator, og der er ingen autorisationsordning. Det er særligt på den baggrund påfaldende, at rapporten overhovedet ikke forklarer, hvad en autorisationsordning skal gå ud på, hvordan den skal spille sammen med det frie valg af kurator og hvordan man skal sikre, at de autoriserede lever op til rimelige krav til kurator.

Når advokater ofte vælges, er det utvivlsomt, fordi de skal leve op til en række krav, allerede fordi de er advokater. Rapporten anfører, at der reelt er adgangsbarrierer for f.eks. revisorer. Det er ikke så sært, for revisorer, der er kuratorer, er ikke omfattet af nogen regulering som revisor overhovedet!

- Side 273: Det anføres i rapporten, at bobestyrerens salær fastsættes af den enkelte bobestyrer.

Det er en ufuldstændig beskrivelse af retsstillingen.

Dødsboskiftelovens § 68, stk. 2 giver mulighed for at klage over bobestyrerens salærberegning, så det er skifteretten, der tager stilling hertil.

Desuden siger lovens § 79, stk. 5, at skifteretten af egen drift ved kendelse kan ændre beregningen af bobestyrerens salær.

- Side 274: Under omtalen af hvornår der skal udpeges en bobestyrer, indeholder rapporten følgende bemærkning: ”Når en advokat eller en anden juridisk rådgiver har lavet et testamente, er der ”risiko” for, at denne har indføjet i testamentet, at der skal antages en bobestyrer, og at dette skal være den rådgiver, der har udfærdiget testamentet”

Bemærkningen er utilstedelig, idet den indeholder en påstand om, at advokater manipulerer deres klienter i forbindelse med testamentsoprettelse.

Med venlig hilsen

Andrew Hjuler Crichton
Generalsekretær